

VAAK GESTELDE VRAGEN

OVER DE DOELSTELLINGEN

1. Hebben andere federale staten ook een federale kieskring?
2. Beoogt het voorstel de restauratie van het unitaire België?
3. Kan met dit voorstel België gered worden?
4. Wil dit voorstel de nationale politieke partijen opnieuw in het leven roepen?
5. Is er een verband tussen ons voorstel en het probleem BHV?
6. Heeft ook de Europese Unie niet een gelijkaardig voorstel nodig?
7. Staat ons voorstel los van de hervorming van de Senaat?
8. Is er eigenlijk een principieel bezwaar tegen het invoeren van een federale kieskring?

OVER DE FORMULE

9. Waarom in de Kamer en niet in de Senaat?
10. Waarom 15 zetels?
11. Moet een federale kieskring niet uitgebreid worden tot alle zetels van de Kamer?
12. Is een dubbele kandidatuur geen probleem?
13. Gaat een gegarandeerde vertegenwoordiging niet in tegen de geest van ons voorstel?
14. Bestaat er geen risico voor 'valse Nederlandstaligen' of 'valse Franstaligen'?
15. Wordt men niet altijd beter vertegenwoordigd door een lid van de eigen gemeenschap?
16. Is het toelaten van lijstverbindingen wel nuttig?

OVER DE HAALBAARHEID

17. Waar komt het idee van een federale kieskring vandaan?
18. Heeft een dergelijke hervorming ooit op de institutionele agenda gestaan?
19. Welke politieke partijen steunen ons voorstel?
20. Welke partijen verwerpen het voorstel?

OVER DE PAVIAGROEP

21. Waar komt de Paviagroep vandaan?
22. Is onze visie geëvolueerd?

DE DOELSTELLINGEN

1. Hebben andere federale staten ook een federale kieskring ?

Sommige landen zoals Israël of Nederland verdelen de zetels van het parlement in één enkele kieskring. Maar dat zijn geen federale staten. Geen enkele andere federale staat heeft een systeem zoals wij dat voorstellen. Maar zij hebben dat ook niet nodig, omdat er belangrijke partijen zijn die op het federale niveau actief zijn en die de bevolkingen van de diverse deelstaten vertegenwoordigen. Dat leidt tot een efficiëntere en meer legitieme federale vertegenwoordiging: de programma's die zij aan de kiezers voorleggen houden rekening met de wensen en verwachtingen van de diverse territoriaal verspreide groepen.

2. Beoogt het voorstel de restauratie van het unitaire België?

In geen geval. Het voorstel wil de federale democratie op een meer legitieme en meer efficiënte manier laten functioneren. Opdat de beslissingen van de federale regering legitiem zouden kunnen zijn, is het belangrijk dat de ministers electoraal kunnen beoordeeld worden – positief of negatief – door het geheel van de bevolking voor wie die beslissingen betrekking hebben. Het is bovendien ook belangrijk voor de efficiëntie van de federale besluitvorming dat de blokkeringen die het gevolg zijn van het communautaire opbod in de twee van elkaar gescheiden kiezerskorpsen. Het komt er dus op aan de federale regering efficiënter en legitiemer te maken. Maar niets belet een dergelijke verbeterde federale overheid om de bevoegdheden van gewesten en gemeenschappen verder uit te breiden indien ze dat wenst.

3. Kan met dit voorstel België gered worden?

Voor de Paviagroep is dat niet de vraag. Sommige leden van de groep menen allicht dat het voortbestaan van België in gevaar is. Anderen denken van niet. Sommigen denken misschien dat België gered moet worden. Anderen vinden van niet. Maar of het voortbestaan van België nu in gevaar is of niet, en of het gered moet worden of niet, het belangrijkste voor ons – ook voor diegenen die menen dat meer bevoegdheden uit het Belgische niveau moeten verwijderd worden – is de efficiënte en legitieme functionering van de federale democratie.

4. Wil dit voorstel de nationale politieke partijen opnieuw in het leven roepen?

Ons voorstel mikt op de creatie van een echte federale dynamiek. Het wil zeker mogelijkheden scheppen voor een grotere coherentie en solidariteit tussen de partijen van een zelfde politieke familie. Het moedigt lijstverbindingen aan tussen partijen van verschillende gemeenschappen die een zelfde programma hebben voor het federale beleid. Maar het is ook perfect compatibel met het behoud van aparte organisaties die beantwoorden aan de eigenheden van elk van de gemeenschappen en gewesten.

5. Is er een verband tussen ons voorstel en het probleem BHV ?

Er is zeer zeker een analogie. Ons voorstel maakt in het hele land mogelijk wat vandaag enkel in de kieskring Brussel-Halle-Vilvoorde mogelijk is: stemmen voor partijen van beide taalgemeenschappen.

Het is dus mogelijk er een compensatie in te zien – intelligenter dan vele andere – voor de aanpassing van BHV aan de logica van de provinciale kieskringen. Elke Belgische kiezer zal beschikken over een stem die zij of hij kan uitbrengen voor een lijst die overal in het land op de stembrief staat. Ons voorstel pakt daarmee een veel fundamenteeler probleem aan: de uitdaging om de democratie op een legitieme en efficiënte wijze te laten functioneren in een context waarin de taalkundige diversiteit gerespecteerd moet worden. De crisis rond BHV heeft geleid tot een beter begrip van de aard van het probleem en van het belang van ons voorstel, maar ons voorstel beperkt zich hoegenaamd niet tot een oplossing van het probleem BHV ‘langs boven’. Het voorstel behoudt zijn kracht en betekenis, welke ook het lot wordt van BHV.

6. Heeft ook de Europese Unie niet een gelijkaardig voorstel nodig ?

De Europese Unie heeft heel bijzondere instellingen, die sterk verschillen van die van de nationale staten. Maar toch stelt zich op het Europese niveau ook de vraag hoe er bestuurd kan worden in naam van een Europese bevolking die bestaat uit verschillende publieke opinies, uit verschillende taalgroepen en nationale identiteiten. Ook daar rijst de vraag naar mechanismen die de besluitvorming kunnen verbinden met de Europese bevolking, vooral omdat ook in Europa die rol niet door Europese politieke partijen gespeeld wordt. Ook in Europa wordt derhalve gezocht naar goede manieren om dat te doen. De Commissie voor Institutionele Zaken van het Europees Parlement heeft op 26 mei 1998 met een ruime meerderheid een resolutie goedgekeurd die vraagt om 10% van de zetels van het Europees Parlement toe te wijzen in een kieskring die het gehele territorium van de Unie omvat. Ook al is een formule die geschikt is voor het Europees Parlement niet noodzakelijk deze die ook de beste is voor het Belgische federale parlement, de succesvolle invoering van een federale kieskring in België zou zeker de kansen verhogen om ook in Europa deze vernieuwende formule te gebruiken. In 1899 was België het eerste land dat een proportionele vertegenwoordiging invoerde, en vandaag is dat het meest verspreide kiessysteem in stabiele democratieën. Het belang van een institutionele vernieuwing die goed is voor België is niet beperkt tot dit ene landje.

7. Staat ons voorstel los van de hervorming van de Senaat?

De aanpassing van de kieswetgeving voor de Kamer is voor ons doel veel belangrijker en dringender dan de hervorming van de Senaat. Indien de Senaat hervormd wordt, bijvoorbeeld door de beperking ervan tot de gemeenschapssenatoren en de gecoöpteerde senatoren, en dus door de afschaffing van de 40 rechtsreeks verkozen senatoren, zou het aantal kamerleden kunnen verhoogd worden en zouden dan extra zetels of een aantal ervan (bijvoorbeeld tot een totaal van 30) aan de federale kieskring kunnen toegevoegd worden. Een dergelijke parallelle hervorming van Kamer en Senaat zou keurig passen bij ons voorstel, maar is niet onontbeerlijk. Indien de hervormingsplannen voor de Senaat niet rijp zijn, belet niets om toch die 15 zetels van de Kamer in een federale kieskring toe te wijzen, en later dat aantal eventueel te verhogen.

8. Is er eigenlijk een principieel bezwaar tegen het invoeren van een federale kieskring?

Neen.

DE FORMULE

9. Waarom in de Kamer en niet in de Senaat?

Het is in de Kamer dat de regering over een meerderheid moet beschikken. Daar is de kern van de wetgevende macht en daar wensen de belangrijke politici een rol te spelen. Een federale kieskring introduceren voor de Senaat zou in de eerste plaats de samenstelling ervan nog complexer maken dan die nu is. Het zou de huidige rol van de Senaat als reflectiekamer of als de kamer die de samenstellende delen van de federatie vertegenwoordigt ook veranderen. En vooral zou een federale kieskring voor de Senaat de federale dynamiek niet echt veranderen wanneer de politieke tenoren toch zouden kiezen om in de Kamer te zetelen en zich dus slechts ten opzichte van één van de taalgemeenschappen te profileren.

10. Waarom 15 zetels?

Wij gaan ervan uit dat het aantal zetels in de Kamer op 150 blijft. Dat wil zeggen dat naarmate het aantal zetels van de federale kieskring groter wordt, het aantal zetels dat in de provinciale kieskringen kan verdeeld worden kleiner is. En dan wordt de verdeling van die zetels minder proportioneel. Daarom willen we niet te ver gaan. Eén tiende van de zetels (15) komt ook symbolisch overeen met het aantal ministers van de federale regering. Het is ook een aantal dat voldoende groot is om een federale dynamiek te creëren.

11. Moet een federale kieskring niet uitgebreid worden tot alle zetels van de Kamer?

Neen. In eerste instantie is de geografische verankering van een voldoende aantal volksvertegenwoordigers belangrijk. In de tweede plaats zet een federale kieskring met weinig zetels makkelijker aan tot het vormen van allianties. Ten slotte moet een klein aantal zetels volstaan om een federale dynamiek te creëren. De leiders van alle partijen zullen allicht op de federale lijsten staan en proberen er een mooie score te behalen aan beide kanten van de taalgrens, zeker indien ze de ambitie hebben om de federale regering te leiden. De mogelijkheid om zowel kandidaat te zijn in een provinciale kieskring en in de federale kieskring zorgt ervoor dat ook kandidaten met een beperktere ambitie een plaats op de federale lijst zullen innemen, ook al is hun kans op verkiezing groter in de provinciale kieskring. Het kan dus best dat de meeste verkozen volksvertegenwoordigers campagne gevoerd hebben in de federale kieskring, ook al zijn er slechts 15 van hen effectief verkozen.

12. Is een dubbele kandidatuur geen probleem?

Het gaat om een dubbele kandidatuur voor een zelfde assemblee. Ze valt dus niet onder het negatieve oordeel van het Arbitragehof over de dubbele kandidatuur voor Kamer en Senaat. Ze is ook compatibel met de intentie om effectief te zetelen in de assemblee waarvoor men is verkozen. Aan de kandidaten op de federale lijsten toelaten om ook op de provinciale lijsten te staan, is ook nuttig om alle kandidaten wier bekendheid de eigen provincie overstijgt de mogelijkheid te geven zich in de federale dynamiek te engageren. Anders blijft die kans beperkt tot die politici die echt kans maken om op een federale lijst verkozen te worden.

13. Gaat een gegarandeerde vertegenwoordiging niet in tegen de geest van ons voorstel?

Wij stellen voor om 9 van de 15 zetels voor te behouden voor Nederlandstaligen en 6 voor Franstaligen, wat overeenkomt met de huidige verdeling tussen de twee taalgroepen in de Kamer. Gaat een indeling van de federale verkozenen in Nederlandstaligen en Franstaligen dan niet in tegen de geest van ons voorstel? En belet die vooraf vastgelegde verhouding niet het aantrekken van stemmen uit de andere gemeenschap zoals wij wensen aan te moedigen? Het tegendeel is waar: een gegarandeerde vertegenwoordiging is essentieel om ons doel te bereiken. Indien alle partijen afzonderlijke lijsten zouden indienen, zouden de Nederlandstalige lijsten – omdat er meer Nederlandstalige kiezers zijn (60% van het totaal) – meer kans hebben om bij het gebruik van het systeem D'Hondt (dat de grotere partijen licht bevoordeelt) extra zetels te halen. Een simulatie met de resultaten van 2003 geeft 10 van de 15 zetels aan de Nederlandstalige partijen. Natuurlijk is het belangrijk de electorale dynamiek te veranderen en partijen ertoe aan te zetten om kiezers van de andere gemeenschap aan te trekken, al dan niet door het vormen van gemeenschappelijke lijsten met de zusterpartij. Maar of er nu gemeenschappelijke lijsten zijn of niet, het zal makkelijker zijn om aan kiezers te vragen om voor kandidaten van een andere taalgroep te stemmen wanneer die stem niet een onevenwicht tussen het aantal verkozenen van elke taalgroep oplevert, maar een mogelijkheid biedt aan kandidaten om de belangen van de gehele bevolking te verdedigen.

14. Bestaat er geen risico voor 'valse Nederlandstaligen' of 'valse Franstaligen'?

De door ons voorgestelde gegarandeerde vertegenwoordigingen maakt het nodig om een criterium vast te leggen waarmee kandidaten als Franstaligen of Nederlandstaligen kunnen geïdentificeerd worden. Dat wil niet zeggen dat die taalaangheerigheid van een kandidaat meteen ook het essentiële kenmerk van haar of zijn identiteit moet zijn. Het is gewoon een eenvoudige manier om de nodige evenwichten te bewaren in een institutionele context waar het behoren tot een taalgroep een manier is om minderheden te beschermen (op het federale niveau en in Brussel). Andere landen die gebruik maken van gegarandeerde vertegenwoordiging of van quota maken soms gebruik van heel rigide criteria (zoals afkomst) of administratief erg zware procedures (zoals de steun van representatieve organisaties). Wij stellen een lichte maar afdoende procedure voor. Om als een Nederlandstalige of Franstalige kandidaat erkend te worden – dat wil zeggen: als kandidaat om als lid van die taalgroep te zetelen – volstaat een verklaring die moet bevestigd worden door drie leden van de overeenkomstige taalgroep in de Kamer of door 0,1% van de kiezers in vier van de zes kieskringen die tot het betrokken taalgebied of tot een taalgemengd gebied behoren. Die laatste regel moet het ook voor nieuwe partijen mogelijk maken om deel te nemen aan de verkiezingen in de federale kieskring.

15. Wordt men niet altijd beter vertegenwoordigd door een lid van de eigen gemeenschap?

Wij hebben allemaal multiële identiteiten. Wij hebben allemaal waarden en belangen die wij delen met mensen die niet tot onze taalgemeenschap behoren. Voor de meesten van ons is het dus niet zo vanzelfsprekend dat we beter vertegenwoordigd zouden worden door afgevaardigden van onze eigen taalgroep. Maar voor diegenen voor wie dat wel het geval is, moeten we eerst opmerken dat ons voorstel slechts betrekking heeft op een deel van de zetels in de Kamer. De meeste zetels blijven verdeeld worden in provinciale kieskringen en geven dus het kiezerskorps van elke provincie een gegarandeerde vertegenwoordiging. Niets belet overigens dat kiezers ook voor de federale kieskring alleen of vooral op kandidaten van hun eigen gemeenschap stemmen. Ons voorstel maakt alleen de federale besluitvorming coherenter door de keuze van de kiezers te verruimen: bij federale verkiezingen kunnen ze hun vertrouwen uitspreken of ontnemen aan de partijen die zouden kunnen regeren op het federale niveau.

16. Is het toelaten van lijstverbindingen wel nuttig?

Indien er alleen maar eentalige lijsten zouden opkomen in de federale kieskring, laat de verbinding tussen lijsten toe om de zetelverdeling proportioneler te laten gebeuren. Partijen hebben er ook belang bij om lijstverbindingen aan te gaan, omdat dit toelaat om een zetel die niet meer aan een lijst kan toegewezen worden omdat de beschikbare kandidaten niet behoren tot de vereiste taalgroep, aan een kandidaat van de verbonden en dus verwante lijst toe te wijzen. Wij hopen dat dit de partijen aanzet om die lijstverbindingen aan te gaan.

Tweetalige lijsten realiseren natuurlijk het best de door ons beoogde federale dynamiek dan de verbinding tussen twee eentalige lijsten. Het uitbrengen van verschillende voorkeurstemmen op één lijst is mogelijk, maar niet op verschillende verbonden lijsten. Een gemeenschappelijke lijst vermijdt ook dat partijen van een zelfde politieke familie met elkaar in concurrentie treden. En uiteraard is het dan op een gemeenschappelijke lijst mogelijk om de grootste aantallen voorkeurstemmen te behalen, wat van belang kan zijn voor wie federale ambities koestert.

HAALBAARHEID

17. Waar komt het idee van een federale kieskring vandaan?

Goede ideeën hebben altijd vele vaders. De eerste die het even aanraakte was waarschijnlijk André Alen, hoogleraar grondwettelijk recht aan de K.U.Leuven en rechter bij het Arbitragehof, in een rapport dat hij in 1990 publiceerde, toen hij nog secretaris van de ministerraad was. De eersten die het verdedigden waren Steven Vansteenkiste, de huidige kabinetschef van de Vlaamse Minister van Binnenlandse Aangelegenheden (in De Standaard, september 1993), Gonzales D'Alcantara, hoogleraar aan de UA (in De Tijd, juni 1994) en Gérard Roland, hoogleraar aan de universiteit van California in Berkeley en aan de ULB (in Le Soir en De Standaard, oktober 1994). Details en citaten zijn te raadplegen in het persdossier op www.paviagroup.be

18. Heeft een dergelijke hervorming ooit op de institutionele agenda gestaan?

Voor zover wij dat konden nagaan is het idee van een federale kieskring nooit opgedoken tijdens institutionele onderhandelingen over het Belgische parlement. Wel was er een voorstel om de Belgische leden van het Europese Parlement, dat sinds 1979 rechtstreeks verkozen wordt, in een Belgische kieskring te laten verkiezen. Charles-Ferdinand Nothomb, die toen voorzitter was van de PSC, verzette zich ertegen omdat hij vreesde dat de Vlaamse kandidaten veel meer stemmen in Wallonië zouden halen dan de Waalse kandidaten in Vlaanderen.

19. Welke politieke partijen steunen ons voorstel?

Een kijkje in ons persdossier (www.paviagroup.be) laat toe meteen vast te stellen dat we bij de meeste politieke partijen mensen vinden die onze analyse delen en die daarom ook sympathiek staan tegenover het idee van een federale kieskring, en het soms ook volmondig steunen. Tot nog toe heeft alleen ECOLO formeel een voorstel ingediend om een federale kieskring met 50 zetels in te voeren (toe te voegen aan de Kamer en ter vervanging van de verkozen en gecoöpteerde senatoren). Maar sinds december 2006 hebben verschillende vooraanstaande politici van diverse partijen zich duidelijk voorstander getoond van een federale kieskring voor de Kamer (zie ons persdossier).

20. Welke partijen verwerpen het voorstel?

Toen wij een eerste keer ons idee publiek maakten, kwamen er negatieve reacties van Vlaams Belang, van N-VA en van Spirit (zie ons persdossier op www.paviagroup.be). Voor een aantal daarvan was dat vermoedelijk een te snelle reactie, ook al omdat ons voorstel toen nog niet concreet was uitgewerkt. Laten we duidelijk zijn: het unitaire België is dood en voorgoed dood, en het kan geenszins de bedoeling zijn ernaar terug te keren. Ons doel is niet achteruit te gaan of te kijken, maar het federale België van vandaag en morgen beter te laten functioneren. Het moet makkelijker beslissingen kunnen nemen die in het belang zijn van alle samenstellende delen van de federatie. Het is ook zeker niet de bedoeling het taalstatuut van Vlaanderen of Wallonië te veranderen. Aan Vlamingen de mogelijkheid geven om voor Walen te stemmen of aan Walen om voor Vlamingen te stemmen betekent niet dat het Nederlands niet meer de bestuurstaal van Vlaanderen is en het Frans de bestuurstaal van Wallonië. Het impliceert wel dat diegenen die de ambitie hebben om op het federale niveau een betekenisvolle rol te spelen nog meer aangezet worden om de andere landstaal te leren. Wie zou daarover kunnen klagen?

DE PAVIAGROEP

21. Waar komt de Paviagroep vandaan?

Sinds het midden van de jaren negentig zijn verschillende leden van wat later de Paviagroep zou worden beginnen nadenken over het idee van een federale kieskring, en zij bespraken het ook af en toe. In juni 2003 hebben Philippe Van Parijs en Kris Deschouwer samen een Vrije Tribune gepubliceerd in La Libre en in De Standaard onder de titel “Een Senaat zonder senatoren, een echt federale Kamer”. Zij waren de initiatiefnemers van een tweede opiniestuk in La Libre en De Standaard op 4 februari 2005, dat de steun kreeg van een tiental academici uit de beide taalgroepen. Die hebben dan de kern gevormd van de Paviagroep, die voor het eerst bijeenkwam op 13 september 2005 in de Paviastraat in Brussel en die een wetenschappelijk colloquium over de federale kieskring organiseerde in de Universitaire Stichting op 19 januari 2006. Sindsdien heeft de groep de website www.paviagroup.be geopend, waarop onder meer een steeds verder aangroeiend persdossier staat. De groep creëerde een blog die toeliet vele reacties te verzamelen tussen juni en september 2006. De groep onderzocht verder de diverse technische kwesties van het voorstel, en kon rekenen op kritische bijdragen vanuit zeer verschillende milieus.

22. Is onze visie geëvolueerd?

Het voorstel dat we op 14 februari 2007 publiek maken is de vrucht van vele maanden nadenken, van ontmoetingen en van discussies. Sommigen van ons hadden in het verleden eerder een voorkeur uitgesproken voor een federale kieskring voor de Senaat, maar er is een duidelijke consensus gegroeid om te opteren voor de Kamer. Voor wat het aantal zetels betreft, de dubbele kandidatuur, de mogelijke lijstverbindingen en de afwezigheid van drempels hebben onze discussies tot snelle convergentie gezorgd.

Over de vraag of gegarandeerde vertegenwoordiging voor de taalgroepen wenselijk was, hebben we lang nagedacht. Velen van ons stonden daar a priori negatief tegenover, omdat quota precies de taalidentiteiten zou versterken, wat in zou gaan tegen de geest van ons voorstel. Wij zijn er echter van overtuigd geraakt dat de effecten ervan positief zouden zijn, en hebben daarom gezocht naar een bruikbaar criterium om de taalaangheerigheid van de kandidaten vast te leggen. Wij staan uiteraard steeds open voor kritiek en suggesties, en zouden best op basis daarvan onze mening kunnen herzien.